

Nr 479

Av herr Jansson i Benestad m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 90, med förslag till ny tulltaxa, m. m.

Träförädlingsindustrin i Sverige är en utpräglad småindustrinäring, som sysselsätter omkring 50 000 anställda. Den typiska företagsstorleken varierar inom gränserna 5—10 man. Under senare år har emellertid en expansion och teknisk förnyelse ägt rum. Denna har medfört, att omkring 40 procent av den samlade branschproduktionen numera kommer från företag med över 50 anställda. Deras antal kan beräknas till mellan 100 och 125. Träindustrin torde alltså utgöra landsbygdens utan gensägelse största industrigren. Endast undantagsvis återfinnes den i de större samhällena och i städerna. Vid fördelningen av de statliga kreditgarantierna synes betydligt mer än proportionell andel ha placerats inom denna bransch, givetvis just på grund av dels dess lokalisering, dels den omnämnda tekniska innovation, som nu satt in.

Alla skäl talar för att denna omdaning kommer att kunna fortgå, om abrupta förändringar av handelsvillkoren icke äger rum. Det tullskydd, som föreslås i proposition nr 90, är enligt vår mening i väsentliga avseenden otillräckligt för vår träindustri. Det är synnerligen oroande, om viktiga delar av branschen, såsom tillverkningen av monteringsfärdiga trähus, inredningssnickerier och dörrar lämnas helt oskyddade, ja, i verkligheten förses med negativ tull, eftersom vissa tillsatsmaterial föreslås belagda med importtull. Parkett föreslås i propositionen erhålla en sexprocentig tull innebärande att upp till 2/3 av skyddet bortfaller; detta är så mycket betänkligare som den bästa råvaran i betydlig utsträckning levereras till den inhemska parkettindustrin från öststater, vilkas handelsförutsättningar redan därigenom är goda.

En mycket stor del av trämanufakturbranschens tillverkningsvärde, eller omkring 200 milj. kronor per år, omfattas av ostoppade möbler. Sådana varor skall enligt propositionen bli belagda med tio procents tull. Detta innebär, att exempelvis stolar, vilkas tullskydd i dag genomsnittligt icke torde understiga 20—25 procent, möts av stora risker för hård importkonkurrens i åtminstone södra och mellersta Sverige. För träleksaker, som nu åtnjuter ett tullskydd om i vissa fall 40—50 procent, föreslås 12 procent och för lustbåtar 10 procent mot f. n. 25 procent — för att ta ytterligare ett par exempel, där propositionen enligt vår mening skapar alldeles tydliga faromoment för den inhemska tillverkningen. Dessa har även framhållits av olika remissinstanser både inom branschen och från arbetstagarhåll.

I det följande utvecklas de förhållanden, som bör grunda vissa justeringar utan att därför äventyra den målsättning för tullpolitiken, som propositionen ger uttryck för och vilken vi ansluter oss till.

Beträffande 44.23. Dörrar

I propositionen föreslås tullfrihet för egentliga byggnadssnickerier (nr 44.23), till vilken grupp bl. a. dörrar hänföres. Nuvarande tullsats motsvarar ungefär 4 procent bruttotull. Sedan hänsyn tagits till att i dörrarna ingående tillsatsmaterial är belagda med 3—5 procents tull, kan alltså sägas, att innebörden i förslaget är, att tullskyddet helt försvinner och att importen åtnjuter en premie, motsvarande omkring 3—5 procent av importpriset. Detta synes oss mycket otillfredsställande, särskilt därför att just dörrfabrikationen visat sig ha goda tekniska förutsättningar för effektivisering, ej minst sedan standards fastställdes för femton år sedan.

Från nämnda tidpunkt har dörrtillverkningen kunnat bedrivas i för branschens förhållande mycket långa serier. Härigenom har dörrarna i Sverige, som försäljes genom helt frikonkurrerande utbud, förbilligats och de allra bästa premisser skapats på längre sikt för att uppta den traditionella exporten på området. Under de allra senaste åren har emellertid exportansträngningarna väsentligt motverkats genom de massutbud av extremt billiga japanska dörrar, som skett bl. a. på USA. Det är ingen tvekan om att en negativ tull skulle uppmuntra dörrimporten från olika håll, även från kontinenten, där Europas största dörrfabriker återfinnes inom ett par av de till den europeiska ekonomiska gemenskapen hörande sex staterna, till vilka utsikten att sälja dörrar i framtiden blir ringa, men vilkas rationaliserade storindustri genom propositionen torde beredas utmärkta förutsättningar på svensk botten. Framtidsprognosen för svensk dörrindustri skulle därmed betydligt försämrats.

Dörrproduktionen står numera i fråga om fanering och ytbehandling tillverkningstekniskt möbeltillverkningen mycket nära. På beslagen nedlägges även mycket stort arbete. Detta skiljer dörrarna tydligt från de grövre byggnadssnickerierna, vilket icke torde ha framgått tillräckligt tydligt under förarbetena på propositionen. En tullsats på 8 procent finner vi väl avvägd och ägnad att bereda nödigt skydd.

44.13 och 44.23. Parkettstav, massiv och övrig

I propositionen föreslås en tull om 6 procent på parkettstav (nr 44.13 och 44.23). Det nuvarande tullskyddet uppgår till 15—20 procent.

Parkettindustrien har ett årligt produktionsvärde av omkring 40 miljoner kronor. Industrien är typiskt landsortslokaliserad. I viss utsträckning är den därjämte, såsom framhålles av kommittéreservanten herr Hansson,

belägen i områden med sysselsättningsvårigheter. Detta är fallet med t. ex. parkettfabriken i Ronnebyhamn (200 arbetare).

De utländska tillverkarna försågar själva sin råstav i vida högre grad än de svenska. Denna vinst kan beräknas till cirka 5 procent av försäljningspriset på den svenska marknaden. Då vidare arbetslönerna, ej minst i Polen och Tyskland, är 40—50 procent lägre än de svenska, uppstår en ytterligare vinst för utländsk produktion av storleken 8 procent av försäljningspriset. Kostnadsbesparingarna gör således 13 procent. Med detta bör jämföras det föreslagna tullskyddet om endast 6 procent, som inte ens täcker skillnaden i manufakturingskostnad.

För sydsvenska lövskogsbruket och sågverken är eken och ekförsågningen en betydelsefull produktionssektor. Härtill kommer bokuppsågningen, som är ännu något mera omfattande. Båda dessa virkesslag men särskilt eken är huvudmaterial för parkettfabrikationen. Av ekförsågningen beräknas minst två tredjedelar åtgå för parketttillverkningsändamål.

Angeläget är att avsättning erhålles även för de stora nyodlingar, som gjorts under de senaste åren. Mellan 1944 och 1954 har sålunda nyplanterats 1 600 ha ekskog. Under samma tid har 10 miljoner ekplantor utsatts. Syftet är att på sikt frambringa en ersättning för vissa delar av den sydsvenska barrskogen. Ett grundvillkor för odlingens fortsatta främjande är givetvis att avsättning kan beredas för eken. Då den föreslagna tullsänkningen reducerar parkettindustriens behov av ek (och i viss mån av bok), drabbas uppenbarligen odlarna, enär egentlig alternativ användning för eken saknas.

De internationella parkettpriserna medger endast täckning för de kostnader för material och arbete, som svenska tillverkare f. n. har. Härav följer att den föreslagna tullsänkningen kan göra den svenska parkettindustrien helt oräntabel. Då de allmänna omkostnaderna inom branschen synes ligga vid 8 procent, ger det föreslagna tullskyddet nämligen icke utrymme för någon handelsvinst för de inhemska företagen.

Tulltaxekommittén har själv antytt, att en tullsänkning ned till normal tullnivå, omkring 5 procent, skulle blottställa den inhemska industrien och därför justerat sitt förslag upp till samma nivå som departementschefen. Under remissbehandlingen har enligt vår mening skäl givits för att denna justering icke i avgörande grad kan tillgodose kommitténs syfte att minska mervidden mellan gällande och kommande tullsats.

Vi föreslår en tullsats av 10 procent för parkettstav, varigenom branschen skulle nå samma skydd som flertalet andra träindustrigrenar.

94.03. Andra möbler och delar (än stoppmöbler)

I propositionen föreslås för möbler av trä (94.03) en tull om 10 procent av värdet.

Gruppen omfattar bland annat pinnstolar, pinntaburetter, karmstolar, köks-, skriv- och matbord samt förvaringsmöbler. Samtliga dessa produkter har tidigare haft ett mycket högt tullskydd, och allttjämt är tullen på de billigare möblerna i varugruppen omkring 30 procent. Det förefaller därför alldeles klart, att en sänkning med 2/3 i alltför hög grad måste stimulera utländsk konkurrens, närmast från Danmark, Västtyskland och Jugoslavien. Även Polen och Tjeckoslovakien uppträder på exportmarknaden.

På den engelska marknaden har t. ex. pinnstolar från de sistnämnda länderna utbudits för 10 kronor per styck eller lägre (cif London). Det svenska priset på hemmamarknaden för liknande stolar uppgår till dubbla härav. Även om kvalitetsskillnaderna är fullt tydliga, så är inte denna faktor på något vis tillräcklig för att motväga en sådan prisdifferens.

Enligt en remissinstans, Träindustrins branschorganisation, har tulltaxekommittén förutsatt, att stilskillnaderna mellan svenska och kontinentala möbler vore sådana, att export hit icke kunde komma i fråga. Denna synpunkt tillmättes förr en betydelse, men dess vikt har numera betydligt minskat. Tendensen till stilutjämning har framträtt allt tydligare. I särskilt hög grad gäller det i förhållandet mellan danska och svenska möbler. Ett bevis härpå torde den som konservativ ansedda engelska marknaden utgöra. Här infördes förr stora kvantiteter svenska och finska stolar. Numera importeras övervägande delen från kontinenten.

Inte heller är enligt branschorganisationen kommitténs uppfattning riktig, att fraktkostnaderna för potentiella och delvis redan aktuella konkurrentländer skulle spela en ganska väsentlig prohibitiv roll. Dels är dessa möbler numera ofta staplings- och/eller sammansättningsbara, dels är fraktkostnaden från vissa delar av kontinenten till den stora syd- och mellan-svenska marknaden i en viss räjong t. o. m. lägre än åtskilliga svenska fabrikers kostnad. Där förhållandet är omvänt, är skillnaden icke mera framträdande.

Om möbelindustrin gäller vidare generellt i allra högsta grad de i yttrandet inledande synpunkterna på marknads- och produktionsförhållanden. Inom möbelbranschen har under de senaste åren en synnerligen genomgripande och kraftig rationaliseringsprocess påbörjats. Detta utvecklingsskede skulle i svåra fall helt kunna stoppas, om billiga utländska möbler genom för lågt tullskydd i större utsträckning skulle tillåtas översvämma den svenska marknaden. Som tidigare framhållits föreligger även risk för ökad import från länder, inom vilka en lojal prissättningspolitik i hög grad kan betvivlas.

Sveriges hantverks- och småindustriorganisation sätter i fråga cirka 15 procents tullskydd och förordar under alla förhållande en gradvis sänkning. Vi instämmer i detta yrkande.

97.03. Andra leksaker (träleksaker)

I propositionen föreslås för andra leksaker (97.03) ett tullskydd om 12 procent. Tullskyddet är nu 40—45 procent.

Tulltaxekommittén har anfört i huvudsak vissa skäl för en enhetlig tullsats om 12 procent. Först påpekas, att leksaksindustrien icke synes ha särskilt goda förutsättningar i vårt land.

Vad gäller de flesta leksaker torde detta vara riktigt. Höga verktygskostnader och artiklarnas korta livslängd som nyheter ställer krav på en stor hemmamarknad, vilken snabbt kan absorbera en tillräcklig upplaga för amortering av verktygskostnaderna under en enda försäljningssäsong. Leksaker av trä fordrar emellertid inga dyra press- eller gjutformar och är också mindre nyhets känsliga.

Kommittén yttrar vidare, att en individuell tullsättning för olika slag av leksaker kan leda till en vidlyftig differentiering, som knappast kan anses motiverad av varornas betydelse. Från industrien ifrågasättes likväl ej uppdelning på fler än två grupper: träleksaker och övriga leksaker. Träleksaksproduktionens betydelse både för sysselsättning, virkesavsättning och från valutasynpunkt är tillräckligt stor för att motivera denna obetydliga differentiering. Dessa synpunkter blev helt bekräftade under remissbehandlingen, varunder bland andra åtta avdelningar av Svenska träindustriarbetareförbundet även bestämt avvisat en lägre tull än 20 procent.

Enligt kommittén konkurrerar leksaker av olika material med varandra, vilket utgör ett skäl för en enhetlig tullsats. Detta gäller dock endast i mycket ringa grad träleksaker, eftersom dessa är avsedda för barn i de yngsta lekåldrarna och utgör en traditionell utrustning, som icke konkurrerar med andra leksaker.

Kommittén har givetvis ej heller kunnat påvisa några formella skäl, som skulle omöjliggöra den nedan föreslagna uppdelningen.

Tillverkningen av träleksaker är den enda svenska leksaksfabrikationen av mera betydande omfattning. Den sysselsätter en väl inarbetad, yrkeskicklig arbetarstam, fördelad på ett tjugotal fabriker. Dessa är koncentrerade till bygder i sydöstra Småland, Blekinge och nordöstra Skåne, där hemarbete och småfabrikation har stor betydelse mot arbetslöshet och avfolkning. Denna tillverkning bereder lämpligt arbete också åt partiellt arbetslösa, och en omställning av arbetskraften inom tillverkningsområdet försvåras även av att sysselsättnings svårigheter redan föreligger inom närstående områden, såsom bobin- och möbelindustrierna.

Det bör även uppmärksammas, att för tillverkningen användes bl. a. gallringsvirke av lövträ, vars avsättning är ett avsevärt problem för småbrukarna i berörda bygder. Avverkningen motverkar även säsongarbetslösheten under vintern.

Arbetslöner ingår dock med minst 50 procent och ofta åtskilligt mer av tillverkningskostnaderna. Det synes oss därför troligt att en plötslig sänkning av tullskyddet från 40—45 procent till endast 12 procent kommer att leda till stark import från andra länder, av vilka Östtyskland, där den tyska träleksakstillverkningen har sitt gamla centrum, förmodligen av valuta- och handelspolitiska orsaker nu utbjuder dessa varor till priser, som synes ligga under deras redan på grund av löneläget låga tillverkningskostnader.

Flera remissinstanser har påyrkat, att nomenklaturen omläggas så, att träleksaker kan beredas ett tullskydd om lägst 20 procent. Häri instämmer vi. Under alla förhållanden kräver hänsynen till branschens situation att den starka skyddsminskning, som kommer att äga rum, sker stegvis under en femårsperiod. Motsatt tillvägagångssätt torde innebära synnerligen stora risker för branschen. Vi förordar, att artikeln träleksaker avskiljes från övriga leksaker och upptages under egen underrubrik med en tullsats av 20 procent.

Med anledning av vad vi ovan anfört får vi hemställa,

att riksdagen vid behandling av propositionen nr 90 måtte besluta, att tull må utgå

- 1) på dörrar (nr 44.23) med 8 procent av värdet,
- 2) på parkettstav (nr 44.13) och sammansatt parkettstav (nr 44.23) med 10 procent av värdet,
- 3) på andra möbler samt delar därtill (nr 94.03) med 15 procent av värdet, samt
- 4) på träleksaker (hänförda till 97.03) med 20 procent av värdet, samt

att träleksaker i anledning härav uppföres i tulltaxan nr 97.03 under egen underrubrik.

Stockholm den 9 april 1958

Fridolf Jansson
i Benestad

J. W. Pettersson
i Norregård

John Eriksson
i Bäckmora

Karl Björkänge

Fritz Börjesson